

STAD TURNHOUT

TURNHOUTSE ROUTE ARCHIEF & MUSEA

JAARVERSLAG 2011

Inhoud

COLLECTIEVORMING	5
Collectieplan	5
Aanwinsten.....	5
Collectiemobiliteit en afstoting	5
Bruiklenen	5
BEHOUD EN BEHEER.....	9
Preventieve conservatie	9
Herverpakken	9
Ongediertebestrijding	9
Aanpassen van opstelling kantmutsen.....	9
Conservatie en restauratie	10
Verhuizing van de collectie uit het Taxandriamuseum	14
Inpakken collectie.....	14
WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK.....	15
Algemeen.....	15
Collectieregistratie, inventarisatie, catalogering en digitalisering.....	15
Onderzoek op de collectie.....	16
Contextinformatie	16
Tentoonstelling Turnhout Terminus Turnhout Centraal (2012).....	16
Object van de maand	16
Lezingen.....	17
ONDERSTEUNING VAN HET DOCUMENTBEHEER BIJ DE STADSDIENSTEN EN HET OCMW	19
PUBLIEKSWERKING.....	21
Bezoekcijfers.....	21
Publieksonderzoek	22
PROJECTEN	25
TENTOONSTELLINGEN	25
ACTIVITEITEN.....	27
COMMUNICATIE.....	31
Algemeen.....	31
Huisstijl en drukwerk.....	31
Publiciteit.....	31

Persbelangstelling	32
Zichtbaarheid.....	32
Website	34
TRAM 41 ALS BEDRIJF.....	35
Overleg	35
Museumraad	35
Stafcel	35
Overig overleg	35
Vertegenwoordiging.....	35
Aanpassing beleidsplan 2009-2014.....	35
Processen	36
Reglementen	36
Personeel.....	37
Suppoosten.....	37
Stads- en museumgidsen	37
Vrijwilligers	37
Financiën	37
Gebouwen	37
Uitbreiding en inrichting van het museumdepot	37
Vernieuwing van Openbare Bibliotheek, Stadsarchief en Strip Turnhout op één site	38
Bewegwijzering.....	38
BIJLAGEN	39
Bijlage 1: Beleidsplan en collectieplan	41
Bijlage 2: Aanwinsten	43
Bijlage 3: Overzicht van het vernietigd stedelijk archief	47
Bijlage 4: Profiel van de bezoekers van het Stadsarchief.....	49
Bijlage 5: voorlopig financieel verslag 2011	51

COLLECTIEVORMING

COLLECTIEPLAN

Voor het eerst sinds het ontstaan van TRAM 41 werd een collectieplan voor de hele dienst opgesteld. U vindt het collectieplan als onderdeel van het geactualiseerde beleidsplan 2009-2014 (bijlage 1).

AANWINSTEN

Door de adviseur behoud en beheer werd een procedure met bijhorende documenten uitgewerkt voor het afhandelen van aanwinsten. Deze procedure wordt toegepast in de vier locaties.

TRAM 41 breidde zijn collectie uit met verschillende aanwinsten. U vindt een volledig overzicht in bijlage 2.

COLLECTIEMOBILITEIT EN AFSTOTING

In het Stadsarchief werd 29,40 meter archief van na 1945 vernietigd. Deze selectie gebeurde op basis van de selectielijsten voor gemeentebesturen van het Rijksarchief en van de beroepsvereniging VVBAD. U vindt een volledig overzicht in bijlage 3.

Een archiefdoos met archiefstukken gevormd door de pastoor en de kerkfabriek van Booischoot in de periode 1521 tot 1935 werden door TRAM 41 overgedragen aan het gemeentearchief van Heist-op-den-Berg. Deze archiefstukken waren in mei 1950 door de politiecommissaris van Turnhout, testamentuitvoerder van de pastoor van Booischoot, in bewaring gegeven bij het Stadsarchief Turnhout.

Twintig opgerolde drukproeven van de firma Brepols werden overgebracht van het Stadsarchief naar het Museum van de Speelkaart. Het betreft vellen met heiligenprentjes, postkaarten met kinderafbeeldingen, een stripalbum, boekillustraties en kinderboekillustraties.

De losse onderdelen van een weefgetouw uit 1828 uit de collectie Antwerpse Kempen, sterk aangetast door houtworm, werden overgebracht naar het magazijn van de dienst Stadsbedrijven.

Twee beelden, bewaard bij TRAM 41 maar eigendom van de kerkfabriek van Sint-Pieter in Turnhout, werden terugbezorgd aan die kerkfabriek.

BRUIKLENEN

De adviseur behoud en beheer werkte een procedure uit voor de verwerking van aanvragen en de opvolging van bruiklenen.

Alle uitgaande en inkomende bruiklenen werden begeleid door de adviseur behoud en beheer, die telkens de bruikleenovereenkomst en conditierapport opstelde.

TRAM 41 werkte in 2011 mee aan volgende tentoonstellingen door het ter beschikking stellen van bruiklenen:

- VOSELAAR
Davidsfonds Vosselaar, "75 jaar Davidsfonds in Vosselaar 1936 – 2011", 18/11/2011 – 27/11/2011, bruikleen van 2 boeken uit het Stadsarchief.
- TONGEREN
Museum Beghina, bruikleen van een begijnenhabijt uit de collectie Begijnenleven, 05/08/2011 – 10/10/2011.
- TURNHOUT
Het Bezemklokje, "60 jaar Volkskunst in was. Zusters Clarissen Turnhout", 10/11/2011 – 27/11/2011, bruikleen van wassen beeld uit de collectie Begijnenleven.
- TURNHOUT
Bezoekerscentrum Klein Engelandhoeve, "Albert de Vicq-de Cumplich, de majoor-bevelhebber van de burgerwacht van Turnhout (1898 – 1911)", 10/09/2011 – 19/09/2011, bruikleen van een kepie uit de collectie Antwerpse Kempen.
- ANTWERPEN
Zilvermuseum Sterckshof, "Van haarnaald tot schoengesp", 22/03/2011 – 12/06/2011, bruikleen van enkele zilveren gespen en objecten uit de collectie Antwerpse Kempen.
- MERKSPLAS
Gevangenis museum vzw, "Gevangen in armoede" & Erfgoeddag "Armoede troef", 29/03/2011 – 03/05/2011, bruikleen van een brandijzer uit de collectie Antwerpse Kempen.
- ISSY-LES-MOULINEAUX
Musée français de la Carte à Jouer, "Alice aux pays des merveilles", 23/01/2011 – 23/03/2012, kaartspel uit de collectie Speelkaarten.
- TURNHOUT
Gerechtsgebouw "Het Kasteel", langdurige bruikleen vanaf 1 november 2003.
- BEERSE
Vzw Heemkundig Museum Tempelhof, langdurige bruikleen vanaf 3 februari 2004.

TRAM 41 stelde in 2011 ook tentoonstellingsmateriaal gratis ter beschikking aan stedelijke verenigingen, groepen en organisaties uit de socio-culturele sector, scholen, musea uit de Turnhoutse regio:

- "Retrospectieve architect René Van Steenberghe 1911 – 1995"
Beerse, GC 't Heilaar en in de zijkapel Den Hout
11/06 - 26/06/2011
De Vlierbes ism familie Van Steenberghe, Erfgoedcel Noorderkempen, Ar-tur, Architectuurarchief Provincie Antwerpen en Kerkraad O.L.V. van Altijddurende Bijstand Den Hout

- “Kerkelijke accenten in de reclame”
Kaarsenmuseum Baarle Hertog
3/9 - 18/9/2011
Kaarsenmuseum Baarle Hertog ism KADOC, Leuven

- “75-jarig bestaan Davidsfonds Vosselaar”
Vosselaar Gemeentehuis
18/11 – 25/11/2011
Davidsfonds Vosselaar

- “Tuparen 10-jarig Clubbestaan”
Oud Turnhout de Djoelen
18/11 - 20/11/2011
Kanttentoonstelling

BEHOUD EN BEHEER

PREVENTIEVE CONSERVATIE

Herverpakken

- Bij de verhuizing van de collectie Antwerpse Kempen van het Taxandriamuseum naar het vernieuwde museumdepot werden alle objecten voorzien van een geschikte verpakking.
- Het verpakken van de uitgebreide collectie glasplaten in four-flaps ging van start. Tegelijkertijd werd er een inventaris opgesteld.

Ongediertebestrijding

De houtwormbestrijding van de collecties Antwerpse Kempen, speelkaarten en het dakgebinte van het Taxandriamuseum zijn in oktober 2011 uitgevoerd. De houtwormbestrijding is uitgevoerd na de verhuis van de collectie naar het museumdepot.

Eind oktober vond de jaarlijkse verdelging van de vliegenplaag in het Taxandriamuseum plaats.

Aanpassen van opstelling kantmutsen

De oude, ongeschikte steunen werden vervangen door steunen in plexiglas. Er werd tevens gezorgd voor opvulling met zuurvrije materialen zoals Melinex en zuurvrij zijdepapier.

CONSERVATIE EN RESTAURATIE

Een groot aantal objecten uit de collecties van TRAM 41 vertonen schade door veroudering, slechte manipulatie, klimaatschommelingen... Deze objecten worden gedetecteerd en door middel van een prioriteitenlijst zullen deze worden behandeld door externe restauratiefirma's.

Naar aanleiding van de tentoonstelling "Turnhout Terminus Turnhout Centraal" in het Taxandriamuseum zijn er verschillende objecten door externe restaurateurs behandeld. Hieronder vindt u enkele restauratieprojecten uit 2011.

Franciscus Xavery, "Landschap met koeien en schapen met hun wachters te midden van een onweder", 1788, olieverf op linnen doek, collectie Antwerpse Kempen. Behandeling door ArtecurA.

Het schilderij werd in het verleden reeds gerestaureerd. Hoewel het niet duidelijk is hoeveel restauratiefases het schilderij onderging kunnen we zeker spreken van één restauratiecampagne die een in de jaren negentig van de vorige eeuw werd uitgevoerd. De hechting van de verflaag is goed. Centraal onderaan is er lokaal sprake van recent verfverlies door stoten. In de vorige restauratiecampagne werden de invullingen en de retouches ruim over het origineel geplaatst. De retouches zijn eveneens verkleurd en uitgevoerd in olieverf, hierdoor zijn er momenteel een heel aantal storende vlekken verspreid over het werk. Daarnaast is er op het werk ook sprake van verfslijtage, veroorzaakt door een te agressieve reiniging. De slijtage is overwegend zichtbaar in de wolkenpartijen, maar ook in de bruin/ groene kleuren zijn glacies verdwenen. Centraal onderaan, ter hoogte van de grond is er aftekening in de verflaag van een strijkijzer. Mogelijk werd dit ijzer gebruikt voor de wasdoublering uit te voeren. De verflaag is verbrand en hierdoor is er blaasvorming van de verf ontstaan.

Foto: oude retouche ©ArtecurA

De behandeling van de drager bestaat uit het vervangen van de oude invullingen door nieuwe invullingen van linnen doek met een gelijkaardige dikte en structuur en het geheel wordt opnieuw bedekt met een synthetisch steunweefsel. Ook worden scheuren opnieuw verlijmd.

Na de vernisafname wordt de picturale laag gereinigd en worden oude invullingen en retouches deels mechanisch, deels met solventen verwijderd.

Foto: Lacunes in de picturale laag tijdens het invullen met mastiek ©Artecura

Na het aanbrengen van de invulling wordt de lacune qua kleur en vorm met behulp van dunne modellerende streken en punten op een zodanige manier gesloten, dat de verflaag vanaf een normale afstand bekeken weer overkomt als een eenheid, de zogenaamde geïntegreerde retouche. Hier wordt geen perfecte conserveringstoestand gesimuleerd, zoals bij de "loepzuivere" retouche. De retouche wordt een geïntegreerde retouche en worden dus goed geïntegreerd in het totaalbeeld. Dit gebeurt niet enkel om de leesbaarheid van het beeld te versterken maar ook om de picturale kwaliteit ten volle tot zijn recht te laten komen. De basisretouche wordt uitgevoerd in aquarel, de eindretouche met een paraloïd B72 vernis en lichtechte pigmenten.

Foto: Lacune na retouche ©Artecura

Celdeur afkomstig van “Den Amigo” van het Schepenhuis, 1401-1600, hout en smeedijzer, collectie Antwerpse Kempen. Behandeling door De Werkkamer.

De celdeur vertoont aan beide zijden een aantasting door houtinsecten. Bovendien vertoont de buitenzijde een barst en vertoont de binnenzijde een carbonisatie van het hout door oxidatie. Op de buitenzijde was er ook een zichtbare schimmelaantasting aanwezig.

Allereerst is het hout geïnjecteerd en overschilderd met een actief en curatief middel tegen houtinsecten en schimmels. Nadien is het hout geconsolideerd door middel van injectie van Plexigum PQ611. Dit heeft als doel de buitenlaag te consolideren en mechanisch te beschermen. Tussen de middenpanelen en bovenaan werden drie eiken tussenstukken gemaakt die het doorzakken van de deur stopt. Deze stukken werden verlijmd met dierlijke lijm zodat de reversibiliteit gegarandeerd wordt.

De afwerkingslaag bestaat uit een mengsel van boenwas, terpentijn en bijenwas zodat er een gelijkvormige zijdeglaas op de beiden zijn ontstaat. ©De Werkkamer

Collectie Speelkaarten

- Herbekleding van Sauer rollen voor Heidelberg drukpers
- Conservatiebehandeling van 23 foto's

Collectie Antwerpse Kempens

- 4 devotiekapelletjes
- Molse Lakenpers
- Gevangenisdeur
- 5 sidoniekas (paspoppen)
- Schilderij, Franciscus Xavery, "Landschap met koeien en schapen en hun wachters bij onweder"

Collectie Begijnenleven

- 5 sidoniekas (paspoppen H. Begga van Andenne, anoniem, 1ste helft 17de eeuw
- De Bewening van Christus
- De Heilige Theresia van Avila

VERHUIZING VAN DE COLLECTIE UIT HET TAXANDRIAMUSEUM

De adviseur behoud en beheer bracht in januari 2011 een studiebezoek aan het MAS.

Inpakken collectie

Het inpakken van de objecten ging van start op 1 mei 2011. Eerst waren de bovenverdiepingen aan de beurt, vanaf 1 september de benedenverdieping en de kelder.

Materiaal:

- Verhuiskisten gemaakt door Stadsbedrijven – aangepast aan de afmetingen van de lift
- Zuurvrije kartonnen dozen, zuurvrij zijdepapier, schuim om objecten te verpakken
- Kussens in tyvek met polystyreenbolletjes door Muylenberg, ter ondersteuning en opvulling
- Textielhoezen in tyvek door Muylenberg
- Labels, etiketten en stickers
- Plastic rakbakken
- Houten paletten vervangen door plastic paletten

Tijdens de verhuizing werden conditierapporten en lijsten opgesteld: wie heeft ingepakt – wanneer – welke kist – toestand – detailfoto's

De eigenlijke verhuizing vond plaats tijdens de laatste twee weken van september 2011:

- handelbare voorwerpen werden door eigen medewerkers vervoerd met gehuurde bestelwagen en uitgepakt in het museumdepot
- de vitrines werden opengemaakt en de glazen onderdelen verhuisd door een glasfirma
- de vitrines zelf werden verhuisd door eigen medewerkers
- een kunsttransportfirma zorgde voor het inpakken, verhuizen en weer uitpakken van 104 schilderijen, de zware kasten en meubels en de grote maquette.

De verhuisploeg bestond uit twaalf medewerkers, inclusief drie collega's uit het stedelijk zwembad dat momenteel gesloten is wegens technische problemen.

WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

ALGEMEEN

TRAM 41 heeft nog geen structureel beleid rond wetenschappelijk onderzoek. Wetenschappelijk onderzoek gebeurt voorlopig vooral projectmatig, ter voorbereiding van tentoonstellingen of in het kader van registratie en de inventarisatie van de collecties. In de nabije toekomst gaat TRAM 41 op zoek naar een structurele partner om een beleid uit te werken. De huidige personeelsbezetting biedt weinig mogelijkheden om aan onderzoek te doen.

In 2011 ondernam TRAM 41 volgende acties rond wetenschappelijk onderzoek:

- Onderzoek door Renée Cambré in het kader van de MaNaMa Archivistiek (VUB), wat resulteerde in de eindverhandeling *Opstellen van een praktisch stappenplan voor een duurzaam beheer van digitale informatie bij het Stadsarchief van Turnhout - TRAM 41*, VUB, 2011.
- Uittesten van de open source software ICA-AtoM in het Stadsarchief en uitwisselen van ervaringen met het VIOE (Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed), wat resulteerde in het artikel: Inge Roosens en Bart Sas, "Gratis toegang tot ons geheugen? Opensourcesoftware ICA-Atom op de testbank", in META. Tijdschrift voor Bibliotheek & Archief, 2011, nr. 3, p. 8-13.
- Onderzoek naar de geschiedenis van het "Huis metten thoren" naar aanleiding van de herinrichting van het Taxandriamuseum, gevestigd op deze locatie
- Onderzoek naar de Goormolen naar aanleiding van de voorbereiding van een restauratieproject
- Onderzoek naar de poorten en inrijpoorten op de Grote Markt naar aanleiding van de herinrichting van de Grote Markt
- Opzoeken van foto's en documenten over stadssecretaris Staf Lauwerysen, naar aanleiding van zijn pensionering
- Onderzoek naar het ontstaan van de dienst Toerisme
- Onderzoek naar de banden van Turnhout met Nederland, in het kader van Turnhout. Cultuurstad van Vlaanderen 2012

COLLECTIEREGISTRATIE, INVENTARISATIE, CATALOGERING EN DIGITALISERING

TRAM 41 maakt voor de registratie, inventarisatie en catalogering van zijn collecties gebruik van de internationale standaarden. Deze taken worden uitgevoerd door de cel behoud en beheer (museumcollecties) en door de cel archief en bibliotheek (Stadsarchief).

In het Stadsarchief werden door de archivaris, de archiefmedewerkers en vrijwilligers in totaal 37 inventarissen opgesteld en online geplaatst op de website. Elk van deze archieven werd tijdens de inventarisatie verpakt in zuurvrije omslagen en dozen.

Een belangrijk inventarisatieproject is dat van de bouwdossiers. Het Stadsarchief bewaart de dossiers uit de periode 1826-1949. De meer recente dossiers blijven voorlopig nog bewaard bij de dienst Ruimtelijke Ordening (Stadskantoor). In 2011 werden de bouwdossiers tot en met 1912 geïnventariseerd, evenals de bijhorende registers die kunnen gebruikt worden als extra toegang.

Een vrijwilliger zorgde voor een volledige digitale toegang op het bevolkingsregister uit 1866-1879. Maar liefst 29.650 namen werden hiervoor ingevoerd in een MS Excelbestand.

Door een stafmedewerker van Resonant. Centrum voor Vlaamse Muzikaal Erfgoed werd een inventaris opgesteld van de 18^e- en 19^e-eeuwse partituren uit het archief van de kerkfabriek van Sint-Pieter, bewaard in het Stadsarchief, en van de collectie partituren van de Turnhoutse componist Emiel Verrees (1892-1968).

Op 20 januari 2011 voerde een stafmedewerker van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek (VEB) een prospectie uit op de collecties oude drukken van TRAM 41 die in aanmerking komen voor opname in de Short Title Catalogus Vlaanderen (STCV). In de loop van 2011 werd door de bibliotheekmedewerker van TRAM 41 een eerste inventaris opgesteld en bezorgd aan de VEB. Ook de collectie van het Corpus Christianorum (Brepols Publishers) werd opgenomen in deze inventaris. Van 7 tot 10 november volgde de bibliotheekmedewerker de workshop "Short Title Catalogus Vlaanderen" in Gent. De eigenlijke invoer in STCV zal van start gaan in 2012.

In 2011 werden door een externe firma drie reeksen bevolkingsregisters (1821-1835, 1836-1846 en 1866-1879) gedigitaliseerd. Deze firma leverde microfilms af die als moederkopie bewaard worden in het museumdepot van TRAM 41 en digitale beelden die ter beschikking werden gesteld in de leeszaal van het Stadsarchief.

ONDERZOEK OP DE COLLECTIE

Contextinformatie

In het kader van de registratie en inventarisatie van de collecties van TRAM 41 vond er onderzoek plaats naar de context van de objecten en archieven in kwestie. Bij museumobjecten wordt deze informatie opgenomen in het beschrijvingssysteem "Adlib". Bij de inventarisatie van archieven komt deze informatie vooraan in de inventaris in de ISAD(G)-velden "Institutionele geschiedenis" en "Verwerving".

Tentoonstelling Turnhout Terminus Turnhout Centraal (2012)

De medewerkers van TRAM 41, het wetenschappelijk comité van de tentoonstelling en de externe curator en zijn medewerkers zorgden voor de teksten bij de objecten en voor de artikels in de catalogus bij de geplande tentoonstelling in het Taxandriamuseum.

Object van de maand

Maandelijks brengt TRAM 41 een fiche 'Object van de Maand' uit. De bedoeling is om telkens één (minder bekend) collectiestuk uitgebreid in de kijker te zetten. Het project loopt sinds 2007. De fiches worden verspreid via infostands in elk van de vier locaties van TRAM 41, in de Openbare Bibliotheek en bij de convenantpartners. Per jaar wordt één fiche gewijd aan een gastmuseum uit de regio. De fiches worden gebundeld in een verzamelmapje. Het aantal trouwe fans die objectfiches verzamelen neemt gestaag toe. Het verzamelmapje is een hebbeding geworden.

In 2011 werden tien fiches gemaakt:

41 / februari: Tinnen bord – Begijnhofmuseum

42 / maart: Haardplaat – Taxandriamuseum

43 / april: Ambachtenkwartet – Speelkaartenmuseum

44 / mei: Op uw gezondheid! Gasthuismuseum Geel

45 / juni: Bouwtekeningen watertoren Turnhout – Stadsarchief

46 / juli-augustus: Huisvlijt – Begijnhofmuseum

47 / september: Beeld van de heilige Barbara – Taxandriamuseum

48 / oktober: Ruitenaas voor Rusland – Speelkaartenmuseum

49 / november: Spaanse soldaten plunderen Turnhout. 1583 – Stadsarchief

50 / december: Onze-Lieve-Vrouw van Scherpenheuvel - Begijnhofmuseum

Lezingen

TRAM 41 organiseerde of werkte in 2011 mee aan de volgende lezingen:

- “Twee vliegen in één klap? Procesgericht werken en kwaliteitsvol archiveren bij de stad Turnhout” – Bart Sas – 16 september 2011 – Informatie aan Zee, Oostende
<http://www.vvbad.be/bericht/informatie-archiefbeheersplannen-en-selectielijsten-olv-bart-severi>
- Ibidem – Bart Sas - 24 november 2011 – Studiedag rond de meerwaarde van een structurele samenwerking tussen informatie- en procesbeheerders, Leuven
<http://www.bestuurszaken.be/cop7>
- “The hidden passion of Father Pierlot. Card games, gambling and addiction” – Filip Cremers - 3 september 2011 – Convention International Playing Card Society, Malmö

ONDERSTEUNING VAN HET DOCUMENTBEHEER BIJ DE STADSDIENSTEN EN HET OCMW

Het Stadsarchief staat in voor de ondersteuning van het documentbeheer bij de stadsdiensten en het OCMW en volgt daarbij de bepalingen van de Archiefwet van 1955 en het Decreet van 9 juli 2010 betreffende de bestuurlijk-administratieve archiefwerking.

In 2011 kreeg de organisatiebrede selectielijst, uitgewerkt door het Stadsarchief samen met de diensten, een vaste plaats op het intranet. Bij deze selectielijst horen ook procedures voor het laten vernietigen van documenten en voor het overdragen van documenten aan het Stadsarchief. Er werd een vaste kalender van “trash days” afgesproken, waarbij elke dienst per jaar een vast selectiemoment organiseert in samenwerking met het Stadsarchief.

Vanaf 2011 gebeurt de afvoer van documenten die geselecteerd zijn voor vernietiging door een externe firma. Deze firma levert afgesloten papierbakken en levert na vernietiging een attest af aan het Stadsarchief. Het Stadsarchief houdt de informatie over alle vernietigingen bij in een register.

De archivaris bezoekt verschillende diensten in het kader van het toepassen van de selectielijst. Hij organiseerde volgende presentaties en vormingsmomenten:

- 14 november 2011: “De U-schijf. Centraal klassemment TRAM 41” op de Personeelsvergadering van TRAM 41
- 22 juni 2011: “Ondersteuning van het documentbeheer in 2011”, Management Team
- 16 september 2011: “Twee vliegen in één klap? Procesgericht werken en kwaliteitsvol archiveren bij de Stad Turnhout”, Informatie-aan-Zee, Oostende
- 5 en 8 december 2011: “Informatie goed en veilig beheren. Richtlijnen voor contactpersonen documentbeheer”, informatiesessies voor de medewerkers van de stadsdiensten en het OCMW

De archivaris bracht in het kader van het project “Procesgericht werken” de processen bij TRAM 41 in kaart. Op de netwerkschijf van TRAM 41 kwam een gemeenschappelijk digitaal klassemment.

De archivaris is lid van de werkgroep Lokaal Overheidsarchief van de VVBAD.

PUBLIEKSWERKING

BEZOEKCIJFERS

TRAM 41 ontving in 2011 in totaal 23 346 bezoekers. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de bezoekers per locatie en een vergelijking met 2010.

Locatie	Aantal bezoekers 2010	Aantal bezoekers 2011
Begijnhofmuseum	3 953	4 269
Taxandriamuseum	4 373	3 749*
Museum van de Speelkaart	16 938	14 055
Stadhuis (exporuimte)	3 982	245**
Stadsarchief	891	1 028
Totaal	30 247	23 346

*Met het oog op de voorbereidingen van de tentoonstelling “Turnhout Terminus Turnhout Centraal” was vanaf 1 mei enkel de benedenverdieping van het Taxandriamuseum open voor het publiek. Vanaf 1 september was het museum volledig gesloten.

**In 2011 vond slechts één tentoonstelling plaats in het Stadhuis: “GoT leeft!”.

Tegenover 2010 werd een daling met 6 901 bezoekers gemeten. De afname van het museumbezoek is een algemene tendens in Vlaanderen, te wijten aan de achteruitgang van het verenigingsleven, de recessie, de concurrentie van andere vrijetijdsbestedingen. Aandachtspunten voor TRAM 41 zijn het aanbod, de beperkte openingsuren, de promotie van de evenementen, het ontbreken van een vaste opstelling over speelkaarten in het Museum van de Speelkaart. Voor 2011 is er concreet ook het beperkte aanbod in de expositieruimte van het Stadhuis, de sluiting van het Taxandriamuseum voor de herinrichting en het geringe succes van de tentoonstelling “Speelkaarten van de 21^e eeuw”.

Inzake bezoekerscijfers was 2011 voor het Museum van de Speelkaart het slechtste jaar sinds 1999. Het aantal individuele bezoekers liep in vergelijking met 2010 terug met 15%, het aantal bezoekers in groep zelfs met 20%. Het museum blijft evenwel de grootste publiekstrekker binnen TRAM 41.

Het Begijnhofmuseum ontving maar liefst 37% van zijn bezoekers op twee evenementen: “Turnhout by night” en Kerstavond.

Naast 1.028 bezoeken ontving het Stadsarchief 131 schriftelijke vragen om informatie. Bijlage 4 geeft een overzicht van het profiel van de individuele bezoekers van het Stadsarchief

PUBLIEKSONDERZOEK

Het Stadsarchief nam in 2011 deel aan het Publieksonderzoek Archieven georganiseerd door FARO. Het betrof een online enquête van alle bezoekers van het afgelopen jaar en liep van 1 juni tot 15 juli 2011. De respons was erg groot: 139 personen vulden de enquête in. De belangrijkste conclusies waren:

Positief:

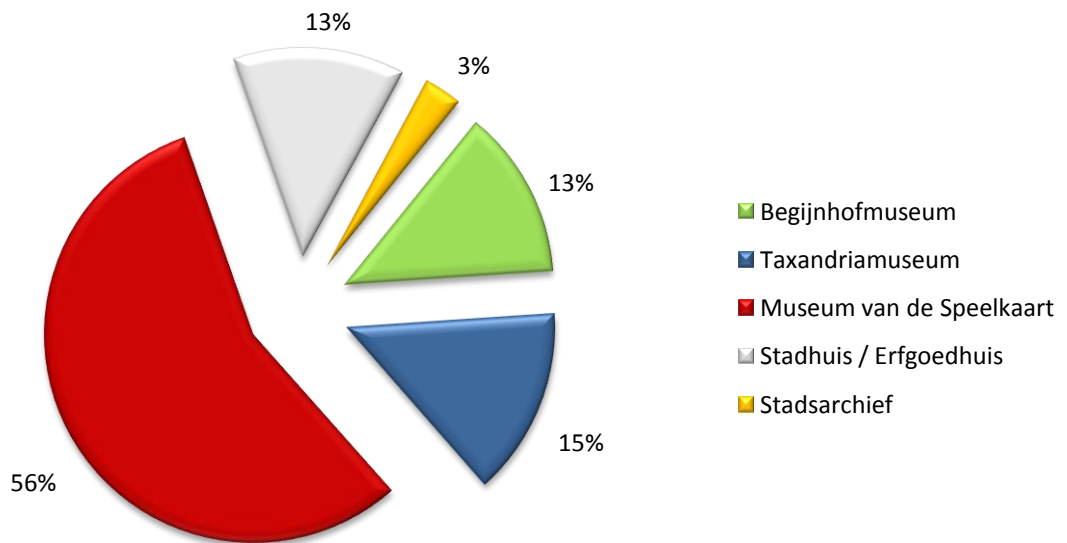
- Snel aanleveren van stukken in de leeszaal

Verbeterpunten:

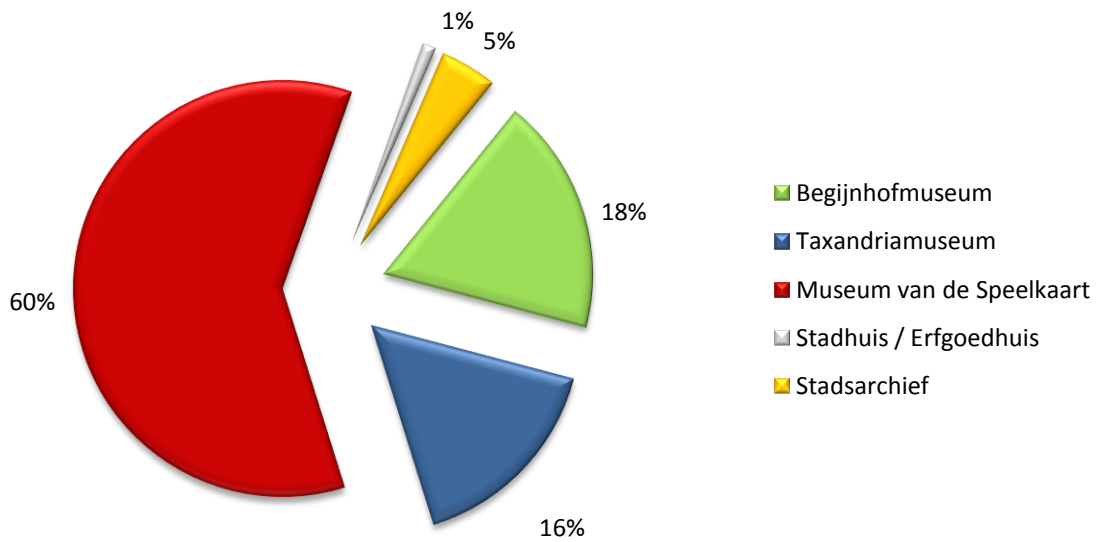
- Openingsuren buiten werkuren
- Andere doelgroepen aanspreken
- Bekendheid elektronische nieuwsbrief TRAM 41
- Blijvende aandacht voor opleiding medewerkers
- Leeszaalaccommodatie en –inrichting
- Méér archieven en collecties online

Voor de drie museumlocaties is er een derde publieksonderzoek gepland in de loop van 2012.

Bezoekersaantallen 2010

Bezoekersaantallen 2011

PROJECTEN

TENTOONSTELLINGEN

TRAM 41 organiseerde in 2011 9 tentoonstellingen verspreid over de verschillende museumlocaties.

Ledigheid en Vlijt – William Hogarth en het Kaartspel

Nationaal Museum van de Speelkaart
Tot 27 februari 2011

Speelkaarten van de 21ste eeuw

Nationaal Museum van de Speelkaart
Tot 30 september 2011

Interactieve kaarten hebben de papieren tegenhangers nog lang niet van hun troon gestoten. De expositie toonde beide vormen, zelfs de nieuwste technologische snufjes en trendy ontwerpen.

Storm op komst

Kinderkunstenfestival dat in 2011 het thema “Kijk! Muziek” meekreeg.
Het Taxandriamuseum maakte deel uit van volgende activiteiten:

- Klankenparcours: 19 – 20 maart 2011
- Oorspoor: zaterdag 19 maart 2011

Stadstekenaar Reinhart Croon

Nationaal Museum van de Speelkaart
25 maart tot 22 mei 2011

Tentoonstelling rond het stripverhaal ‘De Tranen van Turnhout’ naar een scenario van Walter van den Broeck – Aanleiding: 70ste verjaardag van de schrijver.

Lieven Segers**The Taxandria Collaborations – A feast of friends**

Taxandriamuseum

28 mei tot 21 augustus 2011

Lieven Segers streek met bevriende hedendaagse kunstenaars uit verschillende disciplines neer in het Taxandriamuseum en liet zich inspireren door de diversiteit van de collectie. Een tentoonstelling met een bijzonder verrassend tintje!

Uit de reeks Warande-EXPOrt – exposities op locatie

Poker

Nationaal Museum van de Speelkaart

25 november 2011 – 28 oktober 2012

Expo over het pokerspel met aandacht voor de voorlopers, de geschiedenis van het gokken, voor- en tegenstanders, kansberekening en zin- en onzin van het spel.

Tentoonstellingen in het kader van het Stripfestival:**De Begijntjes van Jommeke**

Begijnhofmuseum

10 december 2011 – 29 januari 2012

De begijntjes Eufrasie, Prudentia, Begonia en consoorten zijn een stel doortastende dames die sinds het achtste Jommeke-album 'De ooievaar van Begonia' hun opwachting maakten in talrijke avonturen. In een educatief parcours doorheen het museum legden ze uit wat begijnen zijn, waar ze leefden, hoe ze hun dagen vulden.

De Turnhoutse Olmen: Lectriaanse mythe of werkelijkheid?

Nationaal Museum van de Speelkaart – TRAM 41

3 december 2011 – 29 januari 2012

Overzichtstentoonstelling van Lectrr (Steven Degryse) naar aanleiding van zijn opdracht als stadstekenaar 2011 en de viering van zijn tienjarige carrière als cartoonist en striptekenaar.

GoT LEEFT!

Stadhuis

10 december 2011 – 29 januari 2012

Originele tekeningen van kunstenaar Gomaar Timmermans (°1930) en voorstelling van de allereerste bundeling van de beste afleveringen van "Iamboree", de legendarische semi-filosofische strip die in de jaren '70 in *Knack verscheen*.

ACTIVITEITEN

Museumateliers

Onder begeleiding van studenten van de lerarenopleiding van het KHK Turnhout organiseerde het Museum van de Speelkaart museumateliers voor de drie graden van het basisonderwijs.

21-25 februari 2011

21-25 maart 2011

Telkens in blokken van twee uren.

Werken verwarmt, luiheid verarmt

Taxandriamuseum – 9-10 april 2011

Vanaf 2 mei 2011 was enkel de helft van het Taxandriamuseum nog toegankelijk voor het publiek. Dan startten de voorbereidingen van de historische tentoonstelling voor 'Turnhout 2012'.

Tijdens het weekend van 9-10 april nodigden de (jongeren)gidsen jong en oud nog uit voor een geleid bezoek doorheen de volledige museumopstelling. Onder het motto 'Werken verwarmt, luiheid verarmt?' vertelden ze over het klassenverschil van onze Kempense maatschappij aan het einde van de 19de eeuw.

Het publiek kon tijdens het laatste bezoek meedoen aan de actie 'Stem jouw favoriete collectiestuk naar de nieuwe opstelling na 2012'. Tussen de deelnemers wordt een VIP-bezoek aan de tentoonstelling 'Turnhout Terminus Turnhout Centraal' verloot.

Erfgoeddag

Zondag 1 mei 2011

In de drie musea werden gratis rondleidingen gegeven die specifiek waren toegespitst op het Armoede-thema.

Dag van de verzamelaar

Nationaal Museum van de Speelkaart

Zaterdag 28 mei 2011

- Internationale verzamelaarsbeurs

- Drs. P. Eggermont: Goochelaars ontmaskerd maar ook opnieuw geïnstrueerd, De charme van oude goochelboeken, geïllustreerde lezing

Speurneuzen gezocht

Nationaal Museum van de Speelkaart, Begijnhofmuseum

Tijdens de zomermaanden konden kinderen van 6 tot 12 jaar op zoek naar de verborgen kantjes van het Speelkaarten- en het Begijnhofmuseum. Wie zocht, die vond. En nog wel gratis ook.

Juli en augustus 2011 - doorlopend

Zomer in het museum

Gratis toegang, rondleidingen en kinderactiviteit op vaste dagen in de week

Elke woensdag van juli en augustus: Begijnhofmuseum (ook op het begijnhof en in de kerk)

Elke donderdag van juli en augustus: Nationaal Museum van de Speelkaart (+ drukdemonstraties)

Zelf aan het werk!

Workshops voor Grabbelpassers

Nationaal Museum van de Speelkaart

- **Papier marmere**n - woensdag 6 juli:
Voor kinderen van 7 tot 9 jaar
- **"Gekke manneken**s" in diepdruk - woensdag 3 augustus
Voor kinderen van 10 tot 12 jaar

Studiedag "Verleden en toekomst van de grafische sector"

Nationaal Museum van de Speelkaart

donderdag 29 september 2011

i.s.m. met BRIE (Stichting Brabants Industrieel Erfgoed)

Bedrijven en vakgroepen uit de grafische industrie speelden een "derby der Lage Landen". De focus lag op vragen zoals: Wat zijn de verschillen tussen Nederland en België? En heeft de drukkerssector nog toekomst?

Druk in het museum

Nationaal Museum van de Speelkaart

Demonstraties van oude druktechnieken op historische drukpersen

Januari: donderdag 6, zondag 30

Februari: donderdag 10, zondag 27

Maart: donderdag 10, zondag 27

April: donderdag 7, zondag 17

Mei: zondag 1 (Erfgoeddag), donderdag 12, zondag 29

Juni: donderdag 9, zondag 26

Juli: donderdag 7, 14, 21, 28

Augustus: donderdag 4, 11, 18, 25

September: donderdag 8, zondag 25

Oktober: donderdag 6, zondag 30

November: donderdag 10, zondag 27

December: donderdag 8

Kerstmis op het hof

Begijnhof – TRAM 41

zaterdag 24 december 2011 om 18 uur

Traditiegetrouw verlichten op kerstavond duizenden kaarsjes het Turnhoutse Begijnhof, dat met trots het statuut van UNESCO-werelderfgoed draagt. Voor de gelegenheid is het Begijnhofmuseum gratis toegankelijk van 18 tot 21 uur.

Schenking van vitrines door Vrienden van het Begijnhof en vertaling documentaire door Kiwanis

Begijnhofmuseum

18 februari 2011

Schenking van het archief van de Kring Amicitia aan TRAM 41

Aula van het Museum van de Speelkaart

26 februari 2011

COMMUNICATIE

ALGEMEEN

- Opmaak communicatieplan en mediamix voor de expo "Turnhout Terminus Turnhout Centraal"
- Gesprekken met krantenuitgeverijen ter voorbereiding van mediadeals in het kader van "Turnhout 2012"

HUISSTIJL EN DRUKWERK

- Nieuw sjabloon voor nota's , per locatie van TRAM 41
- Nieuwe e-mailhandtekening per locatie met vermelding lopende tentoonstelling
- Ontwerp campagnebeeld en huisstijl voor de expo 'Turnhout Terminus Turnhout Centraal'

PUBLICITEIT

Betalend:

- Daguitstappen – Steunpunt vakantieparticipatie – opname info van de drie musea in ruil voor kortingstarief aan deelnemers
- Pazar TriP-cultuur: opname info van de drie musea in ruil voor kortingstarief aan deelnemers.
- Advertentie Knack Selection - editie 7 december 2011 (Pokertentoonstelling)
- Banner website gazet van Turnhout: vanaf 25 november gedurende 60 000 pageviews (Pokertentoonstelling)
- Cult (de Morgen) – aankondigingen over de tentoonstellingen "Poker" en "Turnhout Terminus Turnhout Centraal" + overzicht programma najaar in de editie september 2011
- Elke editie van "Kempische Cultuurspiegel"
- Suiker – Cultuurkrant voor de Kempen

Kosteloos:

- Studentengids 2011 (jaarlijks)
- Gemeentegids 2011 (jaarlijks)
- Taxandria Nieuws (driemaandelijks)
- Begijnhofkrant (driemaandelijks)
- Stadskrant (maandelijks)
- Stadsnieuws
- Nipt
- Eigen nieuwsbrief
- Nieuwsbrieven cultuurcoördinatie – Jeugd – toerisme – onderwijs
- Nederlands Museumtijdschrift
- Tentoonstellingsagenda OKV

PERSBELANGSTELLING

TRAM 41 kan voor de meeste tentoonstellingen rekenen op de medewerking van de regionale pers. Voor een aantal activiteiten was er ook belangstelling vanuit de nationale of gespecialiseerde pers.

- Speelkaartenmuseum in Vlaanderen Vakantieland (5-6 januari 2011)
- Wervingsactie jongerengidsen – 18 februari 2011 : alle regionale kranten + reportage op RTV
- De tranen van Turnhout: regionale bladzijden kranten + De Morgen (28 maart 2011) en De Standaard (25 maart 2011)
- Aankondiging sluiting Taxandriamuseum: alle regionale kranten + reportages op Radio 2, radio TOS, RTV.
- Jommeke en de begijnen: Kerk en leven – interview 28 december 2011
- Iamboree/GoT LEEFT – Knack focus – 11 januari 2011

Persbelangstelling expo “Poker”:

- Regionale pers
- Suiker – editie december: 1 pagina – interview met Filip Cremers
- Radio Tos: interview opgenomen 18 november
- RTV-nieuws – vrijdag 25 november
- De Morgen: artikel op 28 november – interview met Karl Van den Broeck
- Klara – Espresso - woensdag 23 november – interview met Filip Cremers door Anke Maes en interview met Karl van den Broeck – uitgezonden op 24 november om 8.45 uur.
- Vermelding in radio 1-programma “Peeters en Pichal” op dinsdag 22 november
- Radio 2 – De Topcollectie – interview Filip Cremers door Nancy Cornelis (ook vermelding op de website) - 28 november 2012
- Radio JOEfm – interview Filip Cremers tijdens het programma “Alexandra en Raf” - 28 november 2011
- Pokerreizen.nl
- Casino Events (online)

ZICHTBAARHEID

- Verdere evolutie toeristische bewegwijzering:
Nadat de opdracht voor het plaatsen van een toeristische bewegwijzering einde december toegewezen was aan de firma Wolters werd in 2011 begonnen met een gedetailleerde oplijsting van de locaties voor wegwijzers en infopanelen. Dit gebeurde onder coördinatie van de dienst mobiliteit. Technische moeilijkheden zorgden echter voor enige vertraging. Intussen zijn alle locaties bekend en zijn de infopanelen van de musea vormgegeven (viertalige info). De productie en het plaatsen zijn in het voorjaar van 2012 gepland.
- Lichtkranten: alle activiteiten werden gepromoot op de 8 lichtkranten in de stad.
- Affiche & flyerverspreiding:
“Poker”
  - 3000 affiches
  - 18 000 flyers
  - 1500 affiches: regio + grote steden (verspreiding via Rapid Affichage)
  - 75 affiches: outdoorkaders Turnhout (Rapid Affichage)
  - Eigen verspreiding in het centrum Turnhout en hotels regio
  - 8000 flyers via Aeolus

“Jommeke en de Begijnen”: elke leerling van elke Turnhoutse lagere school kreeg een affiche mee naar huis

Verspreiding ook via 75 outdooraders in Turnhout

De meeste hotels of bed & breakfasts in de regio beschikken over een display van TRAM 41 met de algemene folders van de museumlocaties. Tweemaandelijks wordt een ronde gedaan voor een update of aanvulling.

- 23 augustus 2011: Deelname aan de cultuurmarkt in Antwerpen – samen met vzw “Turnhout 2012” en ondersteuning van de jongerengidsen.
- Doel: Turnhout 2012 en de expo Turnhout Terminus Turnhout Centraal promoten – gepimpte airstreamcaravan.
Deelname aan de Vlieg-actie van Cultuurnet Vlaanderen: behendigheids spelletje in de vorm van een hert (met hertengeluiden)
- 11 september 2011: Deelname aan de cultuurmarkt in Turnhout (organisatie: zie Antwerpen)
- 19 november 2011: Deelname aan beurs voor organisatoren groepsreizen ‘365 ontdekkingsdagen’ – Legermuseum Brussel – in samenwerking met de dienst toerisme. Speciaal hiervoor werd een brochure in twee talen opgemaakt over de arrangementen voor groepsuitstappen.

WEBSITE

- In de aanloop naar de nieuwe stedelijke website (door ANAXIS) werd per locatie een nieuwe URL toegekend. Elke site krijgt een dezelfde, publieksvriendelijke navigatie
  - o www.begijnhofmuseum.be
  - o www.stadsarchiefturnhout.be
  - o www.speelkaartenmuseum.be
  - o www.taxandriamuseum.be
- Nieuwe teksten ter voorbereiding van de site werden alvast aangemaakt. Op stedelijk niveau stelde men een webredactie samen. De webverantwoordelijke van TRAM 41 maakt hiervan deel uit.
- De pagina's van het Stadsarchief werden fors aangevuld met inventarissen en wegwijs bij stamboomonderzoek.
- TRAM 41 startte in 2011 met een eigen TRAM 41 (<http://nl-nl.facebook.com/TRAM41>)

TRAM 41 ALS BEDRIJF

OVERLEG

Museumraad

De museumraad bestaat uit de stafmedewerkers van TRAM 41, de directeur Cultuur en Vrije Tijd, de schepen voor cultuur en vertegenwoordigers van de drie vriendenkringen en de Cultuurraad. De raad vergaderde in 2011 op 27 januari, 16 mei, 12 september en 6 december. De belangrijkste punten waren de herinrichting van het Taxandriamuseum in het kader van de tentoonstelling "Turnhout Terminus. Turnhout Centraal", gepland in 2012, en het aanpassen van het beleidsplan 2009-2014 van TRAM 41.

Stafcel

De stafcelmedewerkers van TRAM 41 vergaderen om de twee weken. Om de twee vergaderingen zijn ook de locatieverantwoordelijken van de musea aanwezig.

Overig overleg

TRAM 41 organiseert regelmatig overleg over verschillende thema's:

- Algemene personeelsvergadering (31 januari en 4 juli)
- Overleg museumgidsen
- Werkgroep publiekswerking en communicatie
- Werkgroep behoud en beheer
- Werkgroep registratie
- Werkgroep archief en bibliotheek
- Stuurgroep "Turnhout Terminus. Turnhout Centraal"
- Overleg met CRKC over religieus erfgoed

Vertegenwoordiging

TRAM 41 is vertegenwoordigd in diverse interne en externe overlegorganen:

- Diensthoofdenoverleg stad Turnhout
- Sectoroverleg Cultuur en Vrije Tijd
- Vlaamse Museumvereniging vzw (VMV)
- Kring van Archivarissen in de Provincie Antwerpen (KAPA)
- Werkgroep Lokaal Overheidsarchief van de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief en Documentatie (VVBAD)

AANPASSING BELEIDSPLAN 2009-2014

Het Agentschap Kunsten en Erfgoed, en later ook de provincie Antwerpen, gaven TRAM 41 in 2010 de opdracht om het museaal concept verder te verfijnen en het collectieplan prioritair af te werken. Verder diende het stadsbestuur af te wegen of het de erkenning als samenwerking wilde behouden, dan wel afzonderlijke dossiers zou indienen. In 2011 vond dan ook een uitgebreide zelfanalyse plaats. Het bestaande beleidsplan 2009-2014 werd volledig herwerkt en werd een collectieplan opgesteld.

Om tot een geactualiseerd beleidsplan te komen, werd een heel traject afgelegd.

Aan de vriendenkringen werd gevraagd om zich uit te spreken over de keuze voor de erkenning als samenwerkingsverband of afzonderlijke entiteiten.

Er volgden contacten met steunpunt FARO om het beleidsplanningsproces te begeleiden. Aanvankelijk was het de bedoeling om door de voorgestelde 'enveloppenmethode' tot een vernieuwd beleidsplan te komen. Maar al snel bleek dat deze methode teveel tijd in beslag zou nemen en bovendien bedoeld was voor nieuw op te richten erfgoedconvenanten.

TRAM 41 besliste om het over een andere boeg te gooien en te vertrekken van het materiaal dat reeds verzameld werd ter voorbereiding van het beleidsplan 2009-2014.

Een aantal brainstormsessies met de stafmedewerkers leidden tot een nieuwe methodiek:

- 10/03: sterkte-zwakteanalyse, stakeholdersanalyse
- 17/03: "six thinking hats" over aanpak beleidsplan
- 28/03: tijdbalk uitgetekend
- 17/10: SWOT-analyse, missie/visie, beslissing subsidiedossier
- 08/10: operationele doelstellingen
- 15/11: strategische doelstellingen
- 06/12: collectieplan

In de loop van 2011 legden de stafmedewerkers een aantal studiebezoeken aan het Markiezenhof (Bergen-Op-Zoom), SteM (Sint-Niklaas), MAS (Antwerpen), Begijnhofmuseum en Gallo-Romeins Museum (Tongeren), Toreke en Suikermuseum (Tienen), musea en begijnhof van Kortrijk en het Stam (Gent). Deze werkbezoeken werden aangevuld met een aantal diepte-interviews per mail en telefoon.

Op 30 juni 2011 werd een stand van zaken voorgelegd aan het college.

Eind 2011 volgde een world café met de stakeholders van TRAM 41. Een eerste sneuvelnota werd voorgelegd aan de provinciale museumconsulent en een leescomité van experts. Ondertussen werd er druk gewerkt aan de redactie van het beleidsplan.

Het definitieve beleidsplan zal worden voorgelegd aan college van burgemeester en schepenen van 20 februari 2012 en de gemeenteraad van 5 maart 2012.

PROCESSEN

Alle processen van TRAM 41 werden in kaart gebracht en online geplaatst op het intranet, in het kader van het project "procesgericht werken" van de Stad Turnhout.

REGLEMENTEN

In 2011 ging het "reglement werkingssubsidies vriendenkringen en convenantpartners TRAM 41 2011-2013" in voege (goedgekeurd door de gemeenteraad van 21 december).

Op 21 december gaf de gemeenteraad zijn goedkeuring aan het gewijzigde "retributiereglement toegangsgelden, shops, gidsbeurten Turnhoutse Route Archief en Musea, Toerisme en UIT, voor de periode 1 januari 2012 tot 31 december 2013." De retributie voor toegang tot de stedelijke musea

werd daarbij verhoogd tot 5,00 EUR als individueel tarief, 3,00 EUR als verminderingstarief en 7,50 EUR voor een combiticket voor de drie musea. De toegang tot het Stadsarchief blijft gratis. De retributie voor tijdelijke tentoonstellingen werd respectievelijk vastgesteld op 7,50 EUR, 5,00 EUR en 10,00 EUR.

Op 21 december gaf de gemeenteraad eveneens zijn goedkeuring aan een wijziging van het “retributiereglement op de reproductie van archief- en collectiestukken beheerd door het archief en de musea van de stad Turnhout”. De reproductierechten voor eenmalig commercieel gebruik werden aangepast.

PERSONEEL

Suppoosten

In november-december 2011 werden zeven extra suppoosten aangeworven. Zij zullen worden ingezet op de drie museumlocaties.

Stads- en museumgidsen

In november-december 2011 werd door de dienst Personeelsmanagement het statuut van de stadsgidsen en museumgidsen geregulariseerd. De gidsen dienden een keuze te maken tussen een vrijwilligersstatuut of het statuut van zelfstandige in bijberoep.

Vrijwilligers

TRAM 41 kan ook in 2011 beroep doen op enkele tientallen onbezoldigde vrijwilligers. Zij zijn werkzaam als “jongerengids” en in het Museum van de Speelkaart (o.m. als drukkers) en het Stadsarchief (registratie en inventaris).

FINANCIËN

De jaarrekening van TRAM 41 werd bij het ter perse gaan van dit jaarverslag nog niet goedgekeurd door de gemeenteraad. Een voorlopige versie vindt u als bijlage 5.

GEBOUWEN

Uitbreiding en inrichting van het museumdepot

De werkzaamheden en aankopen voor de uitbreiding van het museumdepot omvatten:

- Nieuwe klimaatinstallatie: 18° C en 50-53 % RV
- Aankoop nieuwe rekken en plannenkasten
- Afsluiten van alle ramen tegen het daglicht
- Afzonderlijke ruimte voor gevoelige materialen
- Inrichting van een quarantainruimte om objecten af te zonderen, te onderzoeken en om besmetting van andere collectiestukken te voorkomen.

Vernieuwing van Openbare Bibliotheek, Stadsarchief en Strip Turnhout op één site

In 2011 werd door het Bureau voor Architectuur en Planning (bpa) een eerste rapport opgesteld over een mogelijke samenwerking van de Openbare Bibliotheek, het Stadsarchief en Strip Turnhout op een vernieuwde Warandesite. In dit kader werden studiebezoeken gebracht aan de OB Almere, de OB Delft, het Markiezenhof in Bergen-op-Zoom, CODA in Apeldoorn en het Felixarchief in Antwerpen. Dit traject wordt in 2012 voortgezet met het opstellen van een bouwprogramma.

Bewegwijzering

Het project 'voetgangersbewegwijzering en infoborden' wordt opgevolgd door de diensten Toerisme, Wegen, Groen en Mobiliteit, Communicatie, Cultuurbeleidscoördinatie en TRAM 41. (zie Communicatie).

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: BELEIDSPLAN EN COLLECTIEPLAN

Zie losse bijlage.

BIJLAGE 2: AANWINSTEN

Begijnhofmuseum en Taxandriamuseum

Museum	Verwerving	Van	Object	Titel
Taxandriamuseum	aankoop	Jeanne van den Nieuwenhuyzen - Caers	kant	16 kantwerkjes
Taxandriamuseum	aankoop	Frits Jochens	kant	36 kantwerkjes
Begijnhofmuseum	schenking	Riet van den Sande	textiel	altaargewaden
Taxandriamuseum	schenking	Kristin Hendrickx	glas	glazen karaf
Begijnhofmuseum	schenking	Heemkundig Museum Tempelhof	textiel	zwarte soutane Duits 17 ^{de} -eeuws
Taxandriamuseum	schenking	Familie Van Troy	aardewerk	aardewerk
Nationaal Museum van de Speelkaart	Schenking	SIWE vzw, Leuven-Kessel-Lo		moederklok
Begijnhofmuseum	Schenking	Riet Van den Sande	textiel	6 stuks textiel
Taxandriamuseum	Schenking	Vrieselhof	papier textiel	staalboeken
Nationaal Museum van de Speelkaart	Schenking	St.-Bernardusabdij, Bornem	lithopers	Lithografisch atelier
Nationaal Museum van de Speelkaart	Aankoop	Collectie Cl. Guiard (Parijs)	etsplaat	etsplaat "Jeu des Drapeaux" (Parijs 1816)

Stadsarchief

Overdrachten door stadsdiensten:

Stedelijke Academie voor Muziek, Woord en Dans (SAMWD)	Archief van de SAMWD, inclusief catalogus op fiches van de vroegere bibliotheek (uit archiefkelder)	1934-2001	113 archiefdozen, 10 classeurs, 3 houten fichebakken, 2 printerdozen met fiches (bibliotheek)
Stedelijke Openbare Bibliotheek Turnhout	Archief van de Stedelijke Openbare Bibliotheek Turnhout	1971-2007	3 archiefdozen
Lokale Politie, dienst Verkeersveiligheid (Dirk Moelans)	Dossiers van de Lokale Politie inzake verkeersveiligheid per straat: selectie op advies van Mon Römer, Ben Verdick en Dirk Moelans	1971-2011	21 dozen

Schenkingen:

Reinhilde Lauwers, Turnhout	Liedjesschrift	1927	1 schriftje
Harry de Kok, Beerse	Slag van Turnhout ; Ommegang van de Hegge, Poederlee 28 juni 1987 ; De vrouw met het masker, Maria van Hongarije	1980-2001	3 videobanden
Lydia Van Baelen	Het leven van Guido Gezelle / A. Hans ; Het leven van den H. Antonius van Padua / Jos Witlox	1930-1931	2 boeken
Lydia Van Baelen	Info over Kamiel van Baelen	1970-1978	28 p. (A4)

Lydia Van Baelen	Archief (Briefwisseling) i.v.m. Kamiel van Baelen + diploma's muziek L Van Bael	1985	5 st.
Hubert Gustin, Vosselaar	Het Mariapark van Vosselaar	2010	1 brochure
Juff. Van Troy, Turnhout	Heraldiek / J.A. De Boo. - 2e dr.	1973	1 boek
Luc Tauwenberg, Beerse	Turnhout Graatakker 1941 en 1947	1941, 1947	1 DVD
Bert Hendrickx, Turnhout	De spiritualiteit van de Capucijnen in de Nederlanden	1948	1 boek
Bert Hendrick, Turnhout	Fotoalbum familie Hendrickx + enkele losse foto's		1 archiefdoos
Willy Van Sprengel,, Turnhout	Archief van Milac H. Hart Blijde boodschap	1967-1977	1 archiefdoos
Willy Van Sprengel, Turnhout	Archief van Vrienden Abcailo	1978-2005	1 archiefdoos
Luc Tauwenberg, Beerse	gedigitaliseerde film "50 jaar kantschool Ravels"	1977	1 DVD
Bert Hendrickx, Turnhout	Kopieën van documenten mbt de Turnhoutse bezittingen ivm het Wilhelmiënklooster in de Graatakker, uit het Wilhelmiënen Archief Huijbergen	2007	3 pakken
Bert Hendrickx, Turnhout	Foto "De vereenigde Jongmans Turnhout"	ca. 1900	1 foto
Bert Hendrickx, Turnhout	Foto van zittend gezelschap, vooral vrouwen (fabrieksarbeiders?)	ca. 1900	1 foto
Guido Landuyt, Turnhout	Topografische kaarten regio Mol	1915-1918	2 kaarten
Harry de Kok, Beerse	Partituren, Brepols drukken		5 boeken
Harry de Kok, Beerse	Grammofoonplaat		1 LP
Walter Raeymaekers, Balen	prentkaarten, bidprentjes en toelatingsbewijs WO II.	20ste eeuw	3 prentkaarten, 6 bidprentjes en 1 toelatingsbewijs.
Luc Huygens, Turnhout	lectuur over kant	20 ste eeuw	1 classeur en 8 fardes
Paul Malfait, Turnhout	Geschiedenis van België		1 boek
Harry de Kok, Beerse	Mechels gewoonterecht / H. Installé	2002	1 boek
Harry de Kok, Beerse	De Grote Raad : moord, woordbreuk en andere schandalen / H. Installé	2004	1 boek
Harry de Kok,, Beerse	Etablissements Brepols Turnhout	1937	1 boek
Harry de Kok, Beerse	Elsschot tertiair	2005	1 brochure
Harry de Kok, Beerse	Foto's begraafplaats Kwakkelstraat Turnhout		3 foto's (kleur)
Miel Nuyens, Turnhout	Foto van kleuterschool Beekstraat Turnhout anno 1913	1913	1 foto
Willy Van Sprengel, Turnhout	Korps Burgerlijke Bescherming /' Gewestelijke Verbroedering B Bauweraerts'	1957-1957	7 tijdschriften
Marc Van Deun, Turnhout	Foto-Diagroep "Kempen" 'T Klubblad volledig	1988-1998	33 delen
Schenking Hildegard Bax, Turnhout	Gebedenboek gedrukt bij Splichal, Turnhout	1880	1 boek
Linders Annemie, Hamont	programma concert stedelijke muziekschool	1934	1 stuk
Lous Ardui, Leuven	stukken betreffende Begijnhof en Oude Vaartstraat	1937-1941	2 doodsprentjes+5 foto's
Maria Raeymaekers, Dessel	boek "Het Molenaarsgeslacht Raeymaekers in de 19e en 20ste eeuw en 42 doodsprentjes	19e en 20ste eeuw	42 doodsprentjes en 1 boek

Vic Volderss, Turnhout	doodsprentjes	20 en 10 doodsprentjes 21ste eeuw
Willy Van Sprengel, Turnhout	doodsprentjes - niet Turnhout	20ste en 30 doodsprentjes 21ste eeuw
Bie De Vel, Merksplas	transcriptie van "Fondatiën van E.H. Joannes Mermans, pastoor van het begijnhof"	ca. 1950 1 omslag
Erik Peeters, voorzitter, en Rob Daniëls, gezel van de VZW Koninklijke Toneelvereniging De Franciscusgezellen, Turnhout	Archief van De Franciscusgezellen	1925-2000 5 grote dozen
Martine Vandenberghe, voorzitter Groen Turnhout, Turnhout	Archief van Agalev Turnhout	ca. 1970- dozen 1999

Aankopen voor het prentenkabinet en de wetenschappelijke bibliotheek:

- Jakob Smits, "De Kempen", s.d., ets
- Jakob Smits, "Kempisch dorp", s.d., ets
- Jakob Smits, [Moeder en kind], s.d., houtskooltekening
- Ph. de Cantillon, *Délices du Brabant et de ses campagnes (...)*, Amsterdam, 1757.
- A. Sanderus, *Chorographia sacra Brabantiae (...)*
- 10 boekjes uit de periode 1789-1791

BIJLAGE 3: OVERZICHT VAN HET Vernietigd Steedelijk Archief

Volgnummer	Titel	Archiefvormer	Datering	Omvang
2011/01	Algemene briefwisseling, kopieën van collegebesluiten, subsidies-toelagen, Sportregio Noorderkempen, Sportacademie, Pretweek, Jeugdsportcontract, Stadsparkfeesten, Scholencross	Sport	1995-2005	5,00 meter
2011/02	Bezoekersregisters Stadsarchief	Stadsarchief	1981-1997	0,50 meter
2011/03	Dossiers inzake bevolking en burgerlijke stand (zolder Stadhuis, lokaal met huisnummers): kennisgevingen geboorten (1949-1965), aangiften adreswijzigingen (1978-1989), fiches verblijfsveranderingen (1965-1972), registers van verlengde en afgeleverde paspoorten (1991-1992), aanvragen reispassen (1982-1997), briefwisseling (1987-1991)	Burgerzaken	1949-1997	5,00 meter
2011/04	Lijsten van de kiesplichtigen per kiesbureau, gemeenteraadsverkiezingen van 10 oktober 1976,	Burgerzaken	1976	0,50 meter
2011/05	Gezinstelformulieren van de tellingen van 31 december 1961, 31 december 1970 en 1 maart 1980	Burgerzaken	1961-1980	6,00 meter
2011/06	Fiches van afgeleverde reispassen (model B)	Burgerzaken	1949	0,20 meter
2011/09	ingekomen brieven mbt wensen, klachten, suggesties, felicitaties	SOB	2001-2007	0,20 meter
2011/10	dossiers inzake aanwervingen en bevorderingen, met en zonder examens	Personeelsmanagement		
2011/11	briefwisseling met notarissen (art. 56) en andere instanties inzake inlichtingen over eigendommen	Ruimtelijke Ordening	2000-2007	11 meter
2011/12	stukken betreffende de opstelling van de begroting, het bijhouden van de stand van de kredieten en lijsten van facturen, 1947-1958; "rapporten van de werklieden", met vermelding van gepresteerde uren, 1952-1973;	Dienst Openbare Werken	1947-1973	1 meter

BIJLAGE 4: PROFIEL VAN DE BEZOEKERS VAN HET STADSARCHIEF

Bezoekers Stadsarchief 2011: woonplaats		
Turnhout	89	39,7%
Rest van Stadsregio (Beerse, Oud-Turnhout, Vosselaar)	25	11,2%
Rest van Vlaanderen	89	39,7%
Elders	21	9,4%

Bezoekers Stadsarchief 2011: soort onderzoek		
Stamboomonderzoek	95	42,4%
Huizenonderzoek	19	8,5%
Schoolwerk	13	5,8%
Studie, publicatie	8	3,6%
Andere of onbekend	89	39,7%

BIJLAGE 5: VOORLOPIG FINANCIËEL VERSLAG 2011

UITGAVEN 2011 (stand 26/03/2012)	EURO
Personeelskosten	1.145.129,84
<u>Investerings in vaste activa</u>	
machines en installaties	26.403,08
meubilair	6.093,76
informaticamateriaal	17.991,38
gebouwen	303.562,59
tussentotaal	354.050,81
<u>Kosten inhoudelijke werking</u>	
behoud en beheer	124.418,73
publiekswerking	35.563,66
wetenschappelijke werking	n.v.t. *
collectievorming	37.061,89
tussentotaal	197.044,28
<u>Andere</u>	
administratieve werkingskosten	46.937,42
technische werkingskosten	18.899,28
werkingskosten gebouwen	138.371,34
tussentotaal	204.208,04
TOTAAL UITGAVEN	1.900.432,97

* zie: personeelskosten (registratie, medewerkers zwembad), drukkosten object van de maand

INKOMSTEN 2011	EURO
Inkomsten uit verkoop	17.333,46
subsidies provinciebestuur	125.000,00
vergoedingen voor kleine schade	91,85
subsidies Vlaamse overheid voor GESCO'S	76.169,36
TOTAAL INKOMSTEN	218.594,67

Op zoek naar de muze achter de naam van Belgische classics >31

Faithless zet voor de laatste keer ons land in vuur en vlam >33

& MEDIA

DE MORGEN

MAANDAG 28 MAART 2011

WALTER VAN DEN BROECK

viert vandaag zijn zeventigste verjaardag

'Geen inspiratie hebben, dat begrijp ik niet'

BRUSSEL • Walter van den Broeck wordt vandaag zeventig, maar veel rust wordt hem niet gegund. Het laatste jaar was het bijzonder druk, met zijprongen naar de Zevende en Negende Kunst. Eerst was er de verfilming van *Groenten uit Balen*, daarnaast schreef hij een strip voor de Turnhoutse stadstelemaat Reinhart. Dat laatste is niet onbelangrijk, zegt de gevleerde auteur, want zonder strips was ik misschien nooit begonnen te schrijven.

DOOR GEERT DE WEYER

Erg lang moest Walter van den Broeck niet nadenken toen stripauteur Reinhart hem vorige zomer in zijn functie als Turnhoutse stadstelemaat aanzocht om een stripscenario te schrijven. Dat had alles te maken met zijn voorliefde voor strips en (zeer) verre verleden als stripmaker. Het resultaat daarvan werd afgelopen weekend bekendgemaakt als *De tranen van Turnhout*, een zestien pagina's tellende strip die er eenzelfde werkwijze op nahoudt als 's mans bekende roman *Brief aan Boudewijn* uit 1980, waarbij hij koning Boudewijn rondleidt door Olen en op die manier over zijn geboortedorp en eigen jeugd vertelt. In *De tranen van Turnhout* duikt de auteur opnieuw op, als kritische geest die met de vinger wijst naar de stad waarin hij woont en naar 'het kleine land van BHW'. Wat volgt is een verhaal waarbij prinses Elisabeth, de tweede in lijn in de troonopvolging, wordt ontvoerd door de Royale Radicalisten en gered wordt door Walter van den Broeck *hijzelf*.

De strip zelf verschijnt niet als album, maar vormt de rode draad van een tentoonstelling in het Nationaal Museum van de Speelkaart in Turnhout, waarbij ook Van den Broecks oude stripwerk wordt geëxposeerd.

Je zei ooit: "Had ik geen strips geschreven, dan was ik misschien geen schrijver geworden." Wil dat zeggen dat je ooit tussen strip en literatuur getwijfeld hebt?

Walter van den Broeck: "Ik had een slecht gevoel als ik in de winter mijn vader naar zijn werk zag rijden naast al die andere verkleumde dompelars. Ik vond dat ik in een goed verwarmde kamer moest zitten. Willy Vandersteen tekende soms zichzelf

achter zijn knusse bureau. Dat zag ik al helemaal voor me. Ik was ook helemaal mee met de strips van die tijd. "Vanaf mijn achttste of negende begon ik in mijn schoolschriften strips te tekenen. Altijd maar cowboyverhalen. Mijn hoofdpersonage was Bill Blaffer. Stel je daarbij een slecht getekende Lucky Luke voor. Ik had nood aan verhalen. Dus heb ik op een gegeven moment vijf scenario's in een schrift genoteerd en begon ik ze in plaatjes te gieten. Op mijn veertiende begon ik aan het inkrten van mijn 'album', maar halverwege verdween mijn interesse in strips. Mijn nieuwe interesses droegen plots rokjes. Het schrijven van verhalen bleef. Twee jaar later leverde ik mijn eerste toneelstuk *Levenslange dwangarbeid*. Een visionaire titel." (grijnst)

Ben halve eeuw later heb je dan toch eindelijk echt een strip op je naam staan. Trevena met het resultaat?

"Heel erg. Reinhart heeft het volgestopt met zinspelingen op andere strips als *Nero of Lucky Luke*. Daarnaast smokkelde hij er details in waarbij je elk plaatje bijna moet scannen om niets te missen. Zestien pagina's, maar je fietst er toch niet snel door."

Het verhaal speelt zich af in België. De schurken zijn corrupte mannen met een omgeleerde kietzak op hun hoofd. Een vette kniploop naar dikke, frietende politici?

"Die frieten, dat was Reinharth's idee. De Radicale Royalisten duiken ook op in mijn cyclus *Het beleg van Laken*. Zij zijn altijd bezig met het beschermen van de troonopvolgers, zoals dus ook in deze strip.

"Eigenlijk is het een quasi nostalgische strip over 'het dorp' geworden. Je moet je voorstellen dat als morgen Europa en België vallen, het dan ook niet stopt bij Vlaanderen. We zijn hier bijvoorbeeld al geen Vlamingen meer, maar Brabanters en, zo las ik gisteren, zelfs Kempenaren. Waarom zou het daarbij stoppen? Ik ben er natuurlijk voor dat je steden en gemeenten goed verzorgt en alle middelen geeft om de democratische werking overvloedig te houden. Dat is het laatste bastion tegen de

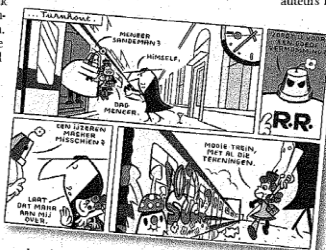
horde. Als die structuur wegvalt zijn we overgeleverd aan mannen die op straat hoeken je paspoort vragen. Je geld afpersen of je desmoeds neerschieten. Dat is de onderliggende boodschap van de strip."

Gaan mensen zich geïnteresseerd voelen? Of zou je dat willen?

"Ik wil niet zozeer iemand viseren dan wel erop te wijzen wat de gevaren en mogelijke oplossingen zijn. Wat je niet mag opgeven is zoiets als gemeentelijke autonomie. Ik merk dat men met verdrachte dingen akkoord als het afschaffen van provincies, maar dat is ook weer een tussenstructuur tussen de horden en de beschaving die je zo lang mogelijk moet overeind houden."

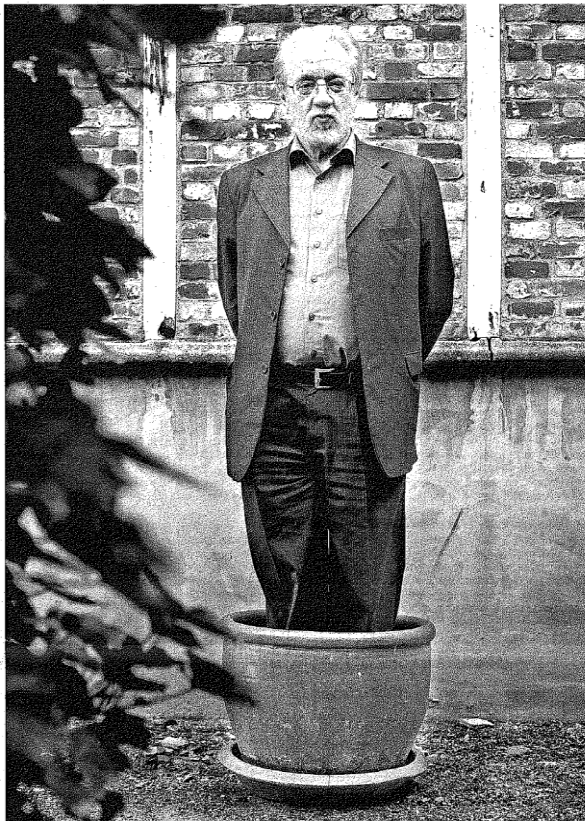
Je bent een links schrijver in een hedendaags rechts klimaat waarin de cultuur geïnteresseerd wordt. Voel je dat als schrijver erg?

"Er is een duidelijk verschil met de jaren zestig. Er is een soort verval van aan de gang van het begrip cultuur, waarbij men het pure amusement in de plaats wil schuiven van datgene

waarover je moet nadenken of wat je op het verkeerde been zet. Lectorat wordt ons als literatuur opgedrongen. Het verschil? We leeturen leest, weet wat hij gaat lezen. Die is er door gerustgesteld dat de booswicht op het einde wordt gevat.

"Vroeger bestonden dat soort verhalen ook, maar zaten er nietjes in. Nu wordt het gepresenteerd alsof het waardevolle boeken zijn. De markt regelt dat zo. Voor uitgeverij moeten boeken nu vooral verkopen. En wat verkoopt? Lectorat. Niets op tegen, maar ik weet wel zeker dat een aantal schrijvers die in de jaren zestig begonnen, vandaag nooit ooit immer hadden kunnen

Van den Broeck: 'Politiek moet zich niet bezighouden met artiesten te zeggen wat ze moeten doen.'

debuteren, omdat hun geschriften zo ongewoon of moelijk waren. Luister, ik wil de mensen niet dwingen om *Ulysses* te lezen. Je leest wat je wilt, maar het gaat om de politiek die men daarmee van bovenaf voert. "Boeken waarmee je van mening kunt verschillen verdwijnen. Zulke auteurs bestaan niet meer, hoor ik wel eens. Ja, als je ze niet uit hun kor lokt, zie je ze uiteraard niet."

In oktober 2010 was je een van de tweehonderd ondertekenaars van een open brief als reactie op de kritiek dat kunstenaars hun Vlaamse identiteit verliezen. Het was de periode waarin Geert Bourgeois boos was over het 'Leve België'-lied van Clouseau.

"Waar ik mij aan stoorde was een Jan Peumans die kwam zeggen dat artiesten maar eens moesten ophouden met België te gaan verheerlijken. Politiek moet zich niet bezighouden met artiesten van welke slag ook te vertellen wat ze zouden moeten doen. Dan zitten we in het Oostblok. Dat is dwaas. Wat is dat eigenlijk, die Vlaamse identiteit? Het zou handig zijn als men precies definieert aan welke uiterlijkheden en taal een Vlaming moet voldoen."

Zegt Vlaanderen oudste allochtoon schrijver.

"Ik ben 50 procent Duitser, 25 procent Vlaming, 12,5 procent Spaans, 6,25 Mexicaans en 6,25 Filipijns. Dus

Er is een verval van de gang van de cultuur, waarbij men amusement in de plaats wil schuiven van datgene waarover je moet nadenken

ik moet inderdaad zwijgen, ja. Nu, bepaalde politieke partijen willen dat er zoiets is als 'de Vlaming'. Als wij nu een volk waren zouden we tenminste een eenheidsstaal hebben. Hebben we niet. Geen probleem, maar we moeten er wel mee leren omgaan."

Iets anders. De verfilming van *Groenten uit Balen*, uw toneelstuk uit 1972 over de grote staking in Balen, zit erop. U en uw zoon Stefan spelen er zelfs een bijrol in. Wat deed zo'n flashback met u?

"Dat waren soms toch ontroerende dagen. We hebben in Olen kunnen filmen in de refier van die fabriek en in de kantine van de voerbakclub. In Balen hebben we driehonderd figuren bijeen gekregen, waaronder mensen die inderdijf nog mee gestalkt hebben.

"Nog voor de zomer mag ik het resultaat gaan bekijken, maar pas in december speelt het in de zalen omdat er nogal wat Vlaamse films in circuit komen en men niet in elkaars vaarwater wil zitten."

Als je terugkijkt op je carrière, wat zijn dan je hoogtepunten?

"Op persoonlijk vlak is dat wellicht de avant-première van *Groenten uit Balen*. Zoiets maak je een keer in je leven mee, denk ik. In dat zaaltje van een volkshuis konden tweehonderd mensen binnen, maar het dubbel werd naar binnen geduwd en er werden zelfs staanplaatsen verkocht. De BRT kwam er met een filmploeg aan. De *Nieuwe Gazer* wijdde twee pagina's aan de voorbereiding ervan. Het oversteeg alles.

En wat in je carrière is je minder goed bevallen?

"Wat ik gemaakt heb waren dingen die ik moest maken. Het ene viel beter in de smaak dan het andere, maar dat is nooit mijn eerste bekommernis geweest. Schrijven is iets wat deed uitmaakt van mijn levensfuncties. Geen inspiratie hebben is iets wat ik niet begrijp. Je gaat toch gewoon zitten en je schrijft?"

"Mijn officiële debuut was *Lang weekend*. Daar tikte ik op een ochtend de woorden in: "Joepiejahoe, joepiejahoe", dacht Hector De Wagenaere. 'Joepiejahoe, joepiejahoe, drie dagen vakantie voor de boeg!' "Ervolgde een roman van driehonderd pagina's. Verder heb ik daar nooit problemen mee gehad. Het komt vanzelf. Tot het ooit stopt, zeker?"

De expo loopt tot 22 mei in het Nationaal Museum van de Speelkaart, Drunenstraat 18, Turnhout. De tranen van Turnhout verschijnt integraal in het volgende nummer van het gratis striplid *Strijfgids*.

Regio

Pasar op
verkenning
in Oosterwijk

LEES MEER PAGINA 16

Tocht door
natuurgebied
De Vennen

LEES MEER PAGINA 16

Uit op zondag:
Familievoorstelling
'Danske'

LEES MEER PAGINA 17

Nieuwsflash

POEDERLEE

Dieven hebben ingebroken in een woning op Baan in Poederlee (Lille) en gingen er met een partij zilveren tafelprestek van door. De bewoners zijn momenteel op reis. De inbraak werd vrijdagavond om 20.45u vastgesteld door de persoon die de woning controleert.

TURNHOUT

Bij snelheidscontroles op de Steenweg op Zevendonk betrapt de politie vrijdag vijftien hardrijders op 1.390 passerende voertuigen.

TURNHOUT, POEDERLEE

De politie schreef vrijdag 36 processen-verbaal uit tijdens algemene verkeerscontroles op de Steenweg op Merksplas in Turnhout en Dorp in Poederlee (Lille).

(HO)

Schatkamer heropend

Begijnhofmuseum rekende af met schimmel

TURNHOUT - De schatkamer van het Begijnhofmuseum is vrijdagavond officieel geopend. In 2006 ontdekte een restaurateur schimmel op een van de stukken. Intussen werden de werken schimmelvrij gemaakt en is de hele ruimte vernieuwd met vitrinekasten.

In 2006 blonken de schatten in de schatkamer van het Begijnhofmuseum niet meer zo hard. "Een restaurateur had op een van de stukken een schimmel ontdekt", vertelt Sofie Wilder, coördinator van TRAM41. "Daarna zijn ze in de schatkamer gaan kijken. In die afgesloten ruimte, achter de glazen wand, had de schimmel vrij spel gekregen. Elk stuk was aangetast. Janssen Pharmaceutica heeft alle werken behandeld met rookkaarsen. Zo is ook het Chinese terracottaleger destijds behandeld."

De schatkamer is daardoor een tijdje dicht geweest. Ook die ruimte werd meten aangetast. "We hebben de kamer eerst een hele tijd moeten ventileren. Daarna werden de muren opnieuw bepleisterd en werd de vloer

De schatkamer had ook een ouderwetse opstelling. Nu hebben we een keuze gemaakt zodat de stukken helemaal tot hun recht komen."

Dankzij de nieuwe klimaatvitrines, waarvan er twee geschoonken werden door de Vrienden van het Begijnhof, worden de werken in optimale temperatuur en vochtigheid bewaard. De Kiwanis zorgden dan weer voor een vertaling van de DVD over het Begijnhof die in het museum getoond wordt. En de schimmel? Die is voorgoed weg. "Wollicht veroorzaakt een schimmel waar al een schimmel opzat, het probleem. Elke schimmel wordt nu goed onderzocht en gaat een tijdje in quarantaine. Wij hebben ons lesje wel geleerd." (MAM)

Stad trakteert

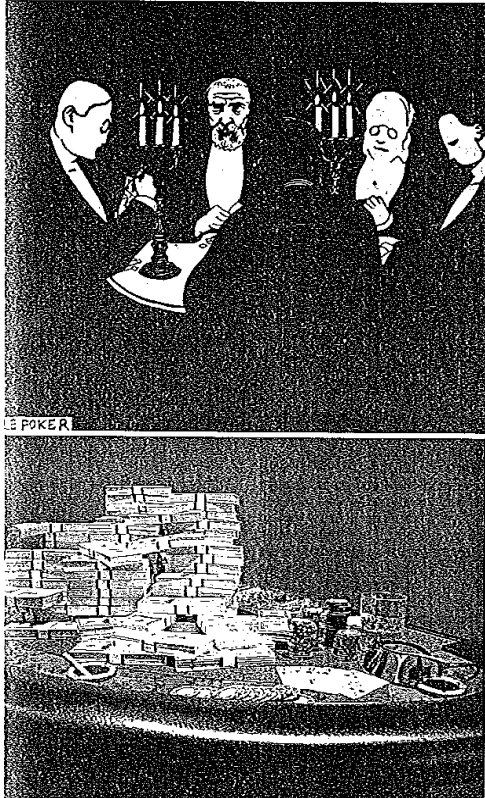

Sofie Wilder toont trots de vernieuwde schatkamer. Foto Hilde Van Geirt

Meer zien in onderstaande...

Nationaal Museum van de Speelkaart in Turnhout brengt de onstuitbare opmars van het pokerspel in kaart

Hoe poker synoniem van bluffen werd

Op de tentoonstelling *Poker kan je*, naast een reeks gravures met (ruziënde) kaartspelers, ook een pokertafel met 8,7 miljoen aan gestapelde (nep)dollars zien.

in simpel tijdverdrif voor verveelde reizigers op de Mississippi. Er is ook een stevige link met België. Die wordt duidelijk op de tentoonstelling *Poker van het Nationaal Museum van de Speelkaart* in Turnhout.

DE CARL VAN DEN BROECK

Poker ontstond tussen 1820 en 1830 in New Orleans (VS). Er werd met 20 kaarten gespeeld en behalve een paar, twee paar of *ur of a kind* waren er weinig andere combinaties. Het spel werd soms ook 'bluff' genoemd. De naam 'poker' heeft duidelijk roepse roots, want in de vijftiende eeuw werd er in Europa al een spel gespeeld dat 'poken' of 'pochen' heette. In snel ontstond een variant met 52 kaarten die meer combinaties mogelijk maakt die spelers toestaat om slechte kaarten te lenen of te kopen. Vanaf dan wordt poker niet meer dan een puur gokspel en evolueert het naar een strategisch en tactisch spel. Mark Twain, die werkte op een raderboot de Mississippi, beschrijft in zijn autobiografische geschriften hoe gewiekste gokkers gelovige passagiers uitkleedden tijdens

de 'frontier'-gedachte. Wie niks heeft kan naar het wilde westen trekken en met wat geluk en handigheid miljonair worden. Het blijft nog steeds de krachtigste collectieve droom van de VS.

De beroemdste gokker aller tijden is Wild Bill Hickok die in 1876 naar Deadwood in Zuid-Dakota trok om er het geld af te troggelen van de goudzoekers. Hij werd vermoord door een slechte verliezer. Sindsdien willen alle pokerspelers met hun rug naar de muur zitten. Ze zijn ook op hun hoede wanneer ze de 'dead man's hand' krijgen: de azen en achen van schoppen en klaveren.

De pokercultuur ent zich ook op de kermiscultuur in de Verenigde Staten. Gokkers gingen in de leer bij goochelaars om zo hun handigheid met het manipuleren van kaarten te vergroten. Er zijn zeer gewaagde manieren om vals te spelen, de 'sleeve holdout', bijvoorbeeld: een soort hamonicsysteem met een veer dat dient om een kaart ongemerkt uit je mouw te toveren.

Poker bleef niet beperkt tot rokerige saloons, maar drong ook door tot de salons van de hogere klasse. De gewoonte ontstond om niet met 'ordinair' geld maar wel met chips te spelen. Toch probeerden de over-

Wanneer Nevada in 1931 het gokken legaliseerde, was de rage niet meer te stoppen. Vandaag zijn er in Amerika honderden casino's, niet alleen in *sin cities* als Las Vegas, maar vooral in Indianenreservaten waar de Amerikaanse wetten niet gelden.

Het internet zorgde vanaf 1994 voor een nooit geziene hype. Ondanks alle wetten blijven er klachten van fraude en witwaspraktijken binnenstromen. Na een FBI-razzia hangt de drie grootste pokersites een boete van 3 miljard euro boven het hoofd.

MUSEUMVERANTWOORDELIJKE FILIP CREMERS:

Poker is geen kansspel: wie handig is kan meer verdienen

Bekende gokkers waren Franklin D. Roosevelt en Bill Gates, maar ook een vrouw als Sophia Loren stond haar mannetje. Toen Barack Obama tijdens zijn verkiezingscampagne bekende dat hij veel waardigheden geleerd had van poker die hem in de politiek van pas komen, hoopten de verwoede pokerspelers dat de strenge wetten zouden worden versoepeld. Maar dat gebeurde niet. Poker brak door dankzij de World Series of Poker, het wereldkampioenschap in Las

Belgische link

Het Nationaal Museum van de Speelkaart in Turnhout is de geknipte plek voor een pokertentoonstelling. Als voorsmaakje van het cultuurjaar 2012, wanneer Turnhout Vlaamse cultuurstad zal zijn, presenteert Filip Cremers, verantwoordelijke van het museum, een overzichtelijke en heldere tentoonstelling over het fenomeen. Die begint meteen met een pokertafel in een achterkamer die eindigt met een tafel met 8,7 miljoen aan gestapelde (nep)dollars; een verwijzing naar de grote pot van de World Series.

In Turnhout is nog steeds de grootste producent van speelkaarten ter wereld gevestigd (Carta Mundi) en namen als Brepols, Van Genschten en Biermans klinken in de wereld van de speelkaart als een klok. In de grote Amerikaanse collecties, zoals die van de universiteit van Yale, zijn

nog verschillende Turnhoutse kaarten en verpakkingen bewaard gebleven.

Brepols begon vanaf 1850 speelkaarten uit te voeren naar de hele wereld. Het is dus niet denkbeeldig dat de Amerikaanse outlaws in het Wilde Westen af en toe met Turnhoutse speelkaarten pokeden. Het type kaart dat in Amerika (en in het hele Britse rijk) algemeen gebruikt werd, was het 'Engels beeld'. Dat geldt nog steeds als standaard bij internationale wedstrijden. Er bestaan heel wat varianten van, maar kenmerkend is de hartenheer die zijn linkerarm boven op zijn schouder heeft; wat anatomisch onmogelijk is.

Is poker een kansspel? Filip Cremers: "Nagenoeg alle specialisten zijn het erover eens dat je dankzij psychologisch inzicht, ervaring en strategische technieken meer kunt winnen dan waar je volgens de regels van de kansberekening recht op zou hebben. Behendigheid verschaft de speler dus een voordeel".

De Belgische wetgever blijft poker echter als een kansspel beschouwen. De politie voert regelmatig razzia's uit op privé-pokerfeestjes. "Geld inzetten is geen criterium om te bepalen of iets een gokspel is of niet. Je kunt op alles geld inzetten, ook op het weer", zegt Cremers.

Het Museum van de Speelkaart zou volgend jaar graag een pokertoernooi organiseren. "Volgens de Kansspelcommissie mag het niet, en volgens het college van procureurs-generaal mag het wanneer de inzet niet hoger is dan... 0,22 euro per spelletje. Het zal dus niet eenvoudig worden", zucht Cremers.

Poker mag dan verboden zijn, in de negen casino's in ons land is het wel toegestaan. Dat bracht de Vlaamse overheid dit jaar 65 miljoen euro aan belastingen op.

Pokerface

Poker is niet alleen een erg informatieve en vermakelijke tentoonstelling, ze is ook interactief. Op een muur werden foto's opgehangen met close-ups van gelatinsuldrinkingen. Uit onderzoek is gebleken dat iemand die een uur de beste pokerface oefent, is bang in een spiegel die naast de foto's hangt kunt u uw beste pokerface oefenen.

Fraai zijn ook de historische stukken: oude handleidingen om te leren met kaarten te goochelen, moralistische traktaten tegen het gokken, en schilderijen en gravures waarop ruziënde kaartspelers worden getoond.

De tentoonstelling toont tenslotte een 'slimme pokertafel'. Die werd gemaakt ten behoeve van de televisie en toont kaarten die nog niet zijn omgedraaid aan de kijkers. En zo keert poker - via de tv - terug naar de huiskamer. Ondertussen is het woord poker synoniem geworden voor alle vormen van bluffen. Van een triomf gesproken.

Als de naar schatting 145.000 Belgen die regelmatig poker spelen allemaal afzaken naar het Nationaal Museum van de Speelkaart, dan wordt het daar in 2012 meer dan gezellig druk.

Poker in het Nationaal Museum van de Speelkaart.
TRAM 41, Drulvenstraat 18 in Turnhout. Info: www.tram41.be.
Nog tot 28 oktober 2012.

• Taxandria zal er nooit meer hetzelfde uitzien

Museum trekt opvallend veel laatste bezoekers

623
Turnhout

Geïnteresseerden hebben zondag, op Erigoeddag, een laatste bezoek gebracht aan het Taxandriamuseum zoals het er al sinds 1996 uitziet. Vanaf vandaag komt daar verandering in.

• Het Taxandriamuseum blijft niet bestaan in zijn huidige vorm. Vanaf vandaag worden de twee bovenste verdiepingen gesloten voor het publiek en wordt het museum klaargestoomd voor de historische tentoonstelling naar aanleiding van Turnhout 2012.

"De jongste weken trok het museum opvallend meer bezoekers", vertelt een werknemer. "Veel mensen zijn nog een laatste blik komen werpen. Er was ook iemand die gehoord had dat de maquette van Turnhout niet zou terugkomen. 'Als het museum die niet meer wil, mag je ze altijd bij mij afzetten', had hij gezegd."

••
"Sommige stukken komen zeker terug. Alleen weten we zelf niet welke."

SOFIE WILDER
TRAM 41, TURNHOUT

De gids geeft een van zijn laatste rondleidingen in het huidige Taxandriamuseum. "De gedekte tafel is een van de populairste items hier", zegt Sofie Wilder. FOTO'S MIA UYDENS

Maar zo ver hoeft het helemaal niet te komen. "De tijdelijke tentoonstelling van 2012 vertrekt vanuit de huidige collectie", vertelt Sofie Wilder van Tram 41. "Sommige stukken komen dus zeker terug. Alleen weten we zelf niet welke. Voor de tentoonstelling zijn een aparte curator en scenograaf aangesteld."

Voor de tentoonstelling, die midden maart 2012 zal opengaan, komt er ook een nieuwe inkomhal, een museumshop, een cafetaria en een

terras in de tuin. En na 2012 blijven er wellicht delen van de tijdelijke tentoonstelling staan in het museum. Daarnaast kunnen mensen ook stemmen voor stukken waarvan ze vinden dat die moeten blijven.

Geweer

"Er zijn drie mensen die vinden dat het hele museum moet blijven", lacht Ingrid Rombaut van Tram 41. "Daarnaast zijn het geweer, de gedekte tafel en de maquette heel populair."

Geïnteresseerden kunnen nog tot augustus de benedenverdieping en de tuin van het Taxandriamuseum bezoeken. "Op 27 mei komt er nog een tentoonstelling van Lieven Segers. De jonge kunstenaar heeft collega's uitgenodigd om inspiratie op te doen in het museum en op basis daarvan een nieuw werk te maken. Daar kijken we zelf heel hard naar uit." Vanaf 1 september 2011 sluit het hele museum de deuren.

MARIAN MICHIELSEN

100-101

Lille, Turnhout

•• Op de Parklaan, Heizijde en Wechelsebaan heeft de politie vrijdagochtend alcoholcontroles gehouden bij 308 bestuurders. Eén ervan werd onderworpen aan een speekseltest. Twaalf chauffeurs hadden te veel gedronken. Drie rijbewijzen werden ingetrokken.

Turnhout

•• Er werd vrijdag een controle gehouden op mesttransporten. Twaalf voertuigen werden gecontroleerd, maar er werden geen inbreuken vastgesteld.

Turnhout, Ravels

•• Vrijdag rond 17.25u vond een kop-staartbotsing plaats tussen drie voertuigen op de Noord-Brabantlaan in Turnhout. Eén bestuurder, de 38-jarige M.P. uit Ravels, raakte lichtgewond.

Kasterlee

•• Zaterdag om 12.45u werd een inbraak ontdekt in een schuifje in de Korenbloemlaan. Er werd niets gestolen, maar er werden wel beschadigingen aan de caravan aangebracht.

Turnhout, Retie

•• Op het kruispunt van de Kempenlaan met de Gierledreef in Turnhout botsten zaterdag om 18.25u een motorfiets en een fietser tegen elkaar. De motorfiets, de 29-jarige V.H.G. uit Turnhout ging lichtgewond de dokter raadplegen. De fietser, de 27-jarige C.J. uit Retie, is lichtgewond naar AZ Turnhout, campus Sint-Jozef gebracht.

Vosselaar

•• Op de Zwartgoorweg werd zondag om 4.54u ingebroken in een Seat Ibiza. De eigenaar merkte de dader op, maar die kon toch ontkomen. Het portier was geforceerd, maar er werd niets meegenomen.

Lille

•• Op de Bersegembaan werd tussen vrijdag 20u en zaterdag 15u geprobeerd om een automaat open te breken.

Kasterlee

•• Zaterdag werd tussen 1u en 8.15u een raam van een makelaarskantoor op de Geelsebaan ingegooid.

Mol

•• De Molse brandweer heeft zondag om 8u een ree uit het water in de buurt van de Kleppende Klipper gehaald. Het dierje stelt het wel.

Turnhout

JULI - AUG 2011

TRAM 41: EEN VOLGBOEKJE ZOMER

TURNHOUT - Dankzij TRAM 41 -het Turnhoutse samenwerkingsverband van de drie stedelijke musea en het stadsarchief- kan je in de zomer in de binnenstad onmogelijk vervelen. Bovendien is het mooi meegenomen dat tal van de activiteiten gratis zijn.

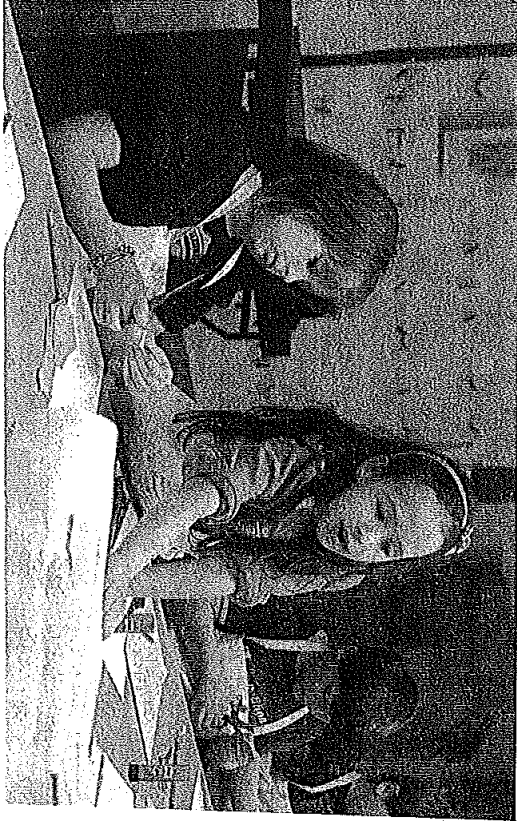
TENTOONSTELLINGEN

In het Nationaal Museum van de Speelkaart loopt nog tot 30 september de expo 'Speelkaarten van de 21ste eeuw'. Interactieve kaarten hebben de papieren tegenhangers niet van hun troon gestoten. Deze expositie toont beide vormen, zelfs de nieuwste technologische snufjes en trendy ontwerpen. Toegang: 2,50 euro - kortingskaart: 1,50 euro.

Het Taxandriamuseum brengt nog tot 21 augustus 'The Taxandria Collaborations - A Feast of Friends' Kunstenaar Lieven Segers en zijn artistieke vrienden lieten zich inspireren door de diversiteit van de collectie van het Taxandriamuseum en dat resulteerde in een al even veelzijdige tentoonstelling. De expo kadert in de reeks Warande-EXPOt-exposities op locatie. Toegang: 1,50 euro

ACTIVITEITEN VOOR KINDEREN

Spurneuzen gezocht
In juli en augustus kunnen kinderen van 6 tot 12 jaar op zoek gaan naar de verborgen kantjes van het Speelkaarten- en het Begijnhofmuseum. Gratis en bovendien zijn er toffe prijzen te winnen.

Workshops voor Grabbelpassers

In het Speelkaartenmuseum worden kinderen met een grabbelpas ingewijd in tal van druktechnieken. Er is de workshop 'Papier marmeren' op woensdag 6 juli (van 7 tot 9 jaar) en de workshop 'Gelekte mannekens in diepdruk' op woensdag 3 augustus (van 10 tot 12 jaar). Telkens van 14 tot 16u. Reserveren is nodig via de Grabbelpas: 014 42 33 81

DOE-DAGEN!

Traditiegetrouw reserveren de Turnhoutse musea tijdens juli en augustus één vaste dag per week om het publiek in de waken te leggen. Op woensdag staan de gidsen van

het Begijnhofmuseum paraat voor een vandrif op het Begijnhof en in het museum. Uitzonderlijk gunnen ze de deelnemers een blik in de Begijnhofkerk en de kapel. Kinderen worden uitgedaagd voor een zoektocht met kans op een leuke prijs. Het Nationaal Museum van de Speelkaart trakteert de bezoekers elke donderdag op een rondleiding en demonstraties op oude drukpersen. Ook hier is er een ontdekkingstocht met prijzen voor de jongsten onder ons. De rondleidingen starten om 14u. Inschrijven is niet nodig. Zowel de toegang als de rondleidingen zijn gratis.
Alle info ook op: www.tram41.be

SUIKER

Verantwoordelijk uitgever:

Redactieadres: